

EUR GUIDE

EUROGUIDE HANDBOEK

Gender

 Vlaamse versie

This project is co-funded by the Internal Security Fund of the European Union – **GA N° 871038**

1. Het EUROGUIDE Project en partners

Binnen het thematische kader ***Samenwonen/Gender/Maatschappij & Ideologie (inclusief Religie)***, heeft het EUROGUIDE project twee doelstellingen: 1) Het bouwen van een uitgebreide informatiestructuur in de participerende consortiumlanden. Deze informatiestructuur is enerzijds gebaseerd op interviews en workshops met professionals die in de praktijk met jongeren werken, en anderzijds relevante primaire en secundaire bronnen en onderzoek. 2) Het ontwerpen van een **Online Trainingsprogramma** dat bestaat uit:

Een **handboek** en **toolkit voor leraren en andere onderwijsprofessionals** in de vijf landen – België, Hongarije, Italië, Nederland en Zweden. Ieder handboek wordt geschreven in de zes talen uit de landen en regio's van het consortium. Dit **handboek** beschrijft verschillende discussie- en gesprekstechnieken voor op school en in de klas. Hierbij wordt gebruik gemaakt van online-samenwerkingsinstrumenten om de soorten conflicten op te lossen die voortkomen uit de omstreden maatschappelijke kwesties waar jongeren mee te maken hebben. Daarnaast beoogt dit handboek maatschappelijke cohesie en Europese waarden zoals democratie te bevorderen.

Een onlinequiz voor onderwijsprofessionals die zij samen met jongeren kunnen gebruiken. Deze quiz gaat over nepnieuws, radicale ideologieën, propaganda, extremistisch gedachten goed en controversiële verhalen.

Het overkoepelende doel van dit project is als volgt: onderwijsprofessionals zoals leraren, schoolhoofden, onderwijsbestuurders en maatschappelijk werkers, beter in staat te stellen radicalisering en polarisering onder jongeren te voorkomen en te bestrijden, op een manier die snel, effectief en consistent is en voortdurend bijgewerkt wordt.

Al meer dan twee decennia kampt Europa met toegenomen maatschappelijke polarisering door de opkomst van radicaal-rechtse partijen en religieus gemotiveerd extremisme. Onlangs is daar politiek, milieu en technologisch activisme bijgekomen, dat gedreven wordt door extreme zienswijzen, ideologieën, desinformatie en nepnieuws. Deze processen vinden ook plaats op Europese scholen, waar leerkrachten in de klas conflicten tegenkomen met een politieke of religieuze grondslag.

Vaak vinden leerkrachten en onderwijsprofessionals het moeilijk om, in de klas of in andere onderwijsomgevingen, bepaalde onderwerpen ter sprake te brengen. Onderwerpen zoals: discriminatie, xenofobie, verkiezingen, politiek, nepnieuws, digitale media, genderkwesties, kledingvoorschriften (hijab/boerka), homofobie, LHBTI-kwesties, immigratie, integratie en religie.

EUROGUIDE wil met dit handboek en de **toolkit** onderwijsprofessionals uitrusten met moderne instrumenten, om hen te helpen omgaan met de complexe radicaliserings- en polariseringsvraagstukken die zich in het klaslokaal voor kunnen doen, op een manier die inclusief en effectief is en verenigbaar is met de democratische waarden van de consortiumlanden. Bovendien beoogt EUROGUIDE het begrip voor onderwijsprofessionals in Nederland te bevorderen om hen zo beter in staat te stellen hun vak te beoefenen.

Het EUROGUIDE project wordt gefinancierd door het *European Union's Internal Security Fund* onder *Police Action Grant GA N° 871038*. Dit project wordt uitgevoerd door een consortium in vijf landen en is een samenwerkingsproject tussen de onderstaande partners uit die vijf consortiumlanden (België, Hongarije, Italië, Nederland en Zweden):

ASSNAS Direttivo Nazionale
Via Gianbattista Soria 13, Roma 00168, Italië

Centre of Expertise and Advice for Prevention and Intervention of Radicalism and Extremism (CEAPIRE)

Robert Schumanlaan 29, 2660 Antwerpen, België

Conflict and Education Learning Laboratory (CELL)
Kloosterweg 54, 6241 GB, Bunde, Nederland

Coordinamento Nazionale Comunità di Accoglienza
Via Santa Maria Maggiore 148, Roma 00184, Italië

Demokratikus Ifjúságért Alapítvány

Visegrádi utca 43-45, Boedapest 1132, Hongarije

European Foundation for Democracy (EFD)
Square de Meeûs 35, Brussels 1000, België

Het Gemeenschapsonderwijs (GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap)

Willebroekkaai 36, 1000 Brussel, België

Istituto Don Calabria

Via San Zeno in Monte 23, Verona 37129, Italië

NOMOS Centro Studi Parlamentari

Via della Scrofa 64, Roma 00186, Italië

Political Capital Szolgaltato Kft
Montevideo UT 2/C, Budapest 1037, Hongarije

OVER CONFLICT AND EDUCATION LEARNING LABORATORY (CELL)

Het *Conflict and Education Learning Laboratory (CELL)* is een in Nederland geregistreerde stichting zonder winstoogmerk. CELL is door de belastingdienst onderschreven als een stichting die zich inzet voor het bevorderen van het algemeen belang (Algemeen Nut Beogende Instelling -ANBI). Het RSIN-nummer van CELL is 856718324. Het Conflict Education Learning Laboratory is op 28 augustus 2016 in Meerssen opgericht. De stichting is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel in Nederland onder KvK-nummer 66837073.

Postadres: Kloosterweg 54, 6241 GB Bunde, Nederland.

Telefoon: +31 6 45789055

E-mail: info@cell.foundation

De doelstellingen van CELL, zoals vermeld in haar statuten, zijn als volgt:

Het onderzoeken van de relatie tussen verdeeldheid zaiende stereotypen in schoolboeken en ander educatief materiaal, en geweld en of conflicten.

Het werken aan een internationale overeenkomst om stereotypen in lesboeken te verminderen.

Het sponsoren van het hoger onderwijs aan jongeren uit conflictlanden, zodat zij hun diploma kunnen halen verder onderzoek naar verdeeldheid zaiende stereotypen kunnen uitvoeren.

CELL's missie

Geen enkel kind mag blootgesteld worden aan het idee dat een andere persoon of groep mensen inferieur is, zeker niet in hun schoolboeken. Op het *Conflict and Education Learning Laboratory (CELL)* werken wij aan een internationale overeenkomst om verdeeldheid zaiende stereotypen in schoolboeken te verminderen. Door te werken met, en het creëren van, een actief netwerk van internationale partners, een breed scala aan deskundigen, beleidsmakers en praktijkmensen, zijn wij uniek gepositioneerd om het volgende te doen:

Het ontwikkelen en ondersteunen van onderzoek dat gebruik maakt van *state-of-the-art* onderzoeksmethodologieën om verdeeldheid zaiende stereotypen en hun verbanden met conflict en geweld - inclusief radicalisering en polarisering - te identificeren en te begrijpen.

Het creëren van een *Information Hive*; een database van primaire en secundaire gegevens over verdeeldheid zaiende stereotypen, leerboeken, radicalisering, polarisering en conflicten.

Het opzetten van seminars, werkgroepen, beleidsfora en -debatten, evenals grootschalige, internationale conferenties om de meest recente kennis uit de wetenschap en beleidsgemeenschap samen te brengen.

Het lobbyen om verdeeldheid zaiende stereotypen te verminderen in schoolboeken op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau.

2. Dankwoord

Dit handboek is specifiek geschreven voor Nederland en is toegespitst op de huidige situatie ten aanzien van radicalisering en polarisering op Nederlandse scholen.

Namens het EUROGUIDE Consortium willen de volgende instanties en personen in het bijzonder bedanken voor hun hulp:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OC&W)
Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)
Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Hon. Jo Ritzen, Voormalig Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Johan van de Beek, De Limburger, Sittard, The Netherlands

Onze dank gaat ook uit naar alle leerkrachten, bestuurders en onderwijsprofessionals die hun waardevolle ervaringen en inzichten met ons deelden voor de totstandkoming van dit handboek.

Tot slot onze speciale dank aan de Europese Commissie voor de steun aan het *EUROGUIDE Consortium Project*. Dit initiatief zou niet mogelijk zijn geweest zonder hun bijdrage.

3. Inhoudsopgave

1. Het EUROGUIDE Project en partners	2
2. Dankwoord	5
3. Inhoudsopgave	6
4. Gender	7
4.1 Het identificeren van vroege alarmsignalen van genderextremisme	7
4.2 Het omgaan met en het de-escaleren van situaties waarin genderextremisme voorkomt.....	9
4.2.1 Controversiële kwestie: Leerlingen geloven dat eerwraak gerechtvaardigd is.	9
4.2.2 Controversiële kwestie: Extreem homofobe opvattingen.....	11
4.2.3 Controversieel vraagstuk: Vrouwelijke genitale verminking (VGV).....	12
4.2.4 Controversieel vraagstuk: Mannen worden verondersteld te werken. Vrouwen worden verondersteld thuis te blijven.	14
4.2.5 Controversieel vraagstuk: Het plotseling dragen van een sluier of niqab.....	16

4. Gender

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) wordt ¹ **gender** gedefinieerd als:

"[D]e kenmerken van vrouwen, mannen, meisjes en jongens die sociaal geconstrueerd zijn. Dit omvat normen, gedrag en rollen die verband houden met het zijn van een vrouw, man, meisje of jongen, evenals de relaties met elkaar. Als sociale constructie varieert het gender van maatschappij tot maatschappij en kan het in de loop van de tijd veranderen. Gender is hiërarchisch en produceert ongelijkheden die andere sociale en economische ongelijkheden doorkruisen."

Normen en gedragingen met betrekking tot gender kunnen extremistisch worden - bijvoorbeeld die met betrekking tot hypermasculiniteit of vrouwelijke zuiverheid - en leiden tot geweld, verminking in het geval van vrouwelijke genitale verminking, en chronisch misbruik. Het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) heeft betoogd dat genderstereotypen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid gebruikt kunnen worden om mensen te radicaliseren en zich bij gewelddadige extremistische groepen aan te laten sluiten, en dat "de ongelijke machtsstructuren tussen mannen en vrouwen gewelddadig extremisme voeden en vormgeven". ²

Dit deel van de *toolkit* is georganiseerd in twee delen: 1) Het identificeren, omgaan met of de-escaleren van situaties van radicalisering en polarisering die betrekking hebben op gender. 2) Het aanbieden van een aantal parate opties aan leerkrachten en andere onderwijsprofessionals.

4.1 Het identificeren van vroege alarmsignalen van genderextremisme

Dit eerste deel is bedoeld om leraren te helpen begrijpen of er een probleem is of niet - is dit extremistisch gedrag of zou het dat kunnen zijn? Moet ik het in de gaten blijven houden of niet? Het schetst de belangrijkste vragen die onder andere leraren, beleidsmakers, onderwijsdeskundigen, journalisten en mentoren, aan de orde stelden met betrekking tot het identificeren van extreme opvattingen over genderhiërarchieën en -ongelijkheden en wat daarbij en vroegtijdige alarmsignalen kunnen zijn.

Wat zijn verschillende soorten radicalisering en polarisering die worden gedefinieerd door genderonderdrukking en -dominantie?

- INCEL of "Involuntary Celibates" voor mannen / vrouwelijke INCELS of FEMCELS voor vrouwen.
- Vrouw-hatende groepen gericht op mannelijke dominantie.
- Uitingen van seksisme, on- en offline haatzaaien.

¹ WHO (2021) Gender and Health. Accessed 17 January 2020. Available online: https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1

² UNDP (2020) 'Conflicting Identities: How do gender roles affect extremism?.' Available online: <https://www.undp.org/content/tolerance-and-diversity/en/home/GenevaPeaceWeek.html>

- Blanke suprematistische groepen die strikte geloofsovertuigingen over voortplanting en genderrollen hebben.
- Salafistische islamitische groepen hebben strikte geloofsovertuigingen ten aanzien van voortplanting en genderrollen.

Deze lijst geeft slechts enkele voorbeelden van extremisme met betrekking tot gender.

Wat zijn vroege alarmsignalen voor wanneer de overtuigingen en ideeën van leerlingen over zichzelf en anderen extremistisch of radicaal worden? Hoe identificeer ik, en wat zijn verschillende kenmerken van radicaal of extremistisch gedrag, dat een bedreiging vormt voor diversiteit en inclusie?

Plotselinge gedragsveranderingen in de klas

Voor jongens: de weigering om handen te schudden met vrouwelijke leerkrachten.

Voor jongens: het vermijden van contact met vrouwelijke leerlingen/klasgenoten.

Voor jongens: fysieke agressie tegen vrouwelijke leerlingen en leerkrachten.

Tijdens een klassendiscussie stellen dat homoseksuelen gedood moeten worden of dat homoseksuelen naar de hel zullen gaan.

In groepsdiscussies de overtuiging uiten dat vrouwen inferieur zijn aan mannen, dat zij verlangen om gedomineerd en gecontroleerd te worden, of dat zij met bepaald gedrag geweld tegen zichzelf uitlokken en rechtvaardigen.

In de klas stellen dat vrouwen zuiver moeten blijven of vinden dat vrouwen verkracht of anders fysiek gestraft moeten worden als ze zich niet kleden of handelen in overeenstemming met bepaalde culturele normen.

Het gebruik van vrouwen hatende, seksistische taal aan het adres van leraren of andere leerlingen.

Voor meisjes: plotseling een niqab of hijab aantrekken

Online gedragsveranderingen

Voor meisjes: een online dubbelleven leiden. Bijvoorbeeld: twee aparte Facebook-accounts. De ene vroom of diepreligieus en de andere seculier, liberaal of westers en in overeenstemming normaal gedrag van die leeftijdsgroep.

Voor meisjes: zoeken naar of het starten van 'zustergruppen', zowel online als offline.

Voor meisjes: romantisch verlangen naar 'Ridder op een wit paard'-achtige toekomstige echtgenoten.

Actief zijn op INCEL-platforms of internetfora van extremistische groeperingen met opvattingen over gender op basis van onderdrukking en dominantie.

4.2 Het omgaan met en het de-escaleren van situaties waarin genderextremisme voorkomt

Dit tweede deel, heeft als doel leerkrachten te helpen bij het omgaan met genderextremisme, zodra deze situatie is vastgesteld. Hieronder wordt een aantal scenario's of situaties van extremisme geschetst die onder andere door leerkrachten, beleidsmakers, onderwijsdeskundigen, journalisten en adviseurs aan de orde zijn gesteld, met daarbij de belangrijkste obstakels en aanbevelingen.

4.2.1 Controversiële kwestie: Leerlingen geloven dat eerwraak gerechtvaardigd is.

Wat te doen als leerlingen in de klas openlijk toegeven dat ze eerwraak en geweld tegen vrouwen steunen, of als meisjes bedreigd worden door hun familie?

In zogenaamde 'eerculturen' wordt de eer van de familie bepaald door het sociale en seksuele gedrag van meisjes en vrouwen. In dergelijke culturen zijn bijvoorbeeld maagdelijkheid en hoe goed vrouwen en meisjes de diepgewortelde traditionele normen volgen, zeer belangrijk. Deze tradities schrijven namelijk voor wat wel en niet acceptabel gedrag is. Iedereen die deze normen en regels overtreedt, moet worden gestraft en in extreme gevallen gedood worden via zogenaamde 'eermoorden', die door de gemeenschap worden toegestaan of uitgevoerd. Familie-eer betekent alles, nog meer dan een leven. Onderdrukking en geweld in de naam van eer beletten meisjes en vrouwen om keuzes te maken over hun eigen leven. Het beperkt hen in hun dagelijks leven en is een daad van ernstige discriminatie en schending van de mensenrechten. Eerwraak omvat fysieke mishandeling (schoppen en slaan), psychologische druk (strengere controle, vernedering, bedreiging), gedwongen huwelijken, achterlating (iemand in het land van herkomst achterlaten of terugsturen), gedwongen zelfmoord, en wraakmoord.³

Obstakels en uitdagingen die door de leerkrachten worden gedeeld

- Vrouwelijke leerlingen geven blijk van stress en bezorgdheid over de extreme druk die door hun familie en gemeenschap op hen wordt uitgeoefend, om de eer van hun familie hoog te houden.
- Mannelijke leerlingen uiten sterke overtuigingen met betrekking tot eerwraak of geweld.
- Twee docenten deelden het verhaal dat twee van hun leerlingen onder druk werden gezet om terug te keren naar India en Pakistan en vreesden dat zij zouden worden gedood omdat ze vriendjes in Nederland hadden.
- Sommige mannelijke leerlingen gaven openlijk te kennen dat zij het recht hadden hun eer te herwinnen door hun zus te doden of geweld te gebruiken als zij zich gedragen op een manier die tegen hun geloof ingaat.
- Een mannelijke leerling gaf aan dat de familie-eer hersteld moest worden omdat eer alles is, nog belangrijker dan een leven.

³ Ministerie van Justitie en Veiligheid (2021) Honor-based violence. Accessed on 18 January 2021. Available online: <https://www.government.nl/topics/honour-based-violence>

Aanbevelingen

- Benadruk het belang van een menselijk leven en de mensenrechten in de klassendiscussies.
- Nodig, waar mogelijk, specialisten op het gebied van genderrechten uit om met leerlingen te spreken.
- Betrek de schoolleiding bij deze kwesties.
- Het Nederlandse Ministerie van Justitie en Veiligheid raadt aan om, bij dreigende eerwraak, contact op te nemen met de lokale politie en rechtshandhavingsdiensten. Bij de Nederlandse politie is er een contactpersoon eergeweld, die ervaring heeft in de omgang met families waar eer-geweld een probleem is. In complexe gevallen kan de deze contactpersoon het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld (LEC EGG) van de Nederlandse politie raadplegen.
- Als er geen onmiddellijke dreiging van geweld is of de leerling advies of onderdak nodig heeft, neem dan contact op met '[Veilig Thuis](#)', de hulplijn voor huiselijk geweld en eer-gerelateerd geweld. Veilig Thuis heeft protocollen voor eerwraak en kan personen in contact brengen met opvangcentra zonder hun naam prijs te geven.
- Gebruik de school om (eventueel via gemeenschapsleiders) contact met de familie op te nemen.
- Zoek hulp van schoolmentoren om met mannelijke leerlingen te bemiddelen als zij zich positief hebben uitgelaten over eerwraak.

4.2.2 Controversiële kwestie: Extreem homofobe opvattingen

Wat als leerlingen haat en onverdraagzaamheid ten opzichte van LHBTI-schoolgenoten uiten?

Vergeleken met sommige EU-landen, heerst in Nederland een wijdverbreide, positieve houding ten aanzien van homoseksualiteit. In 1998 werd de Nederlandse wetgeving aangepast om het geregistreerd partnerschap open te stellen voor zowel paren van hetzelfde gender als paren van verschillende genders. Het burgerlijk huwelijk en de adoptie door stellen van hetzelfde gender, werd in 2001 toegestaan. Er bestaat een sterk maatschappelijk middenveld in Nederland, waar de oudst bestaande NGO voor LHBTI'ers (COC) onderdeel van is. Er is ook een lange traditie van het betrekken van maatschappelijke organisaties bij het wetgevings- en bestuursproces. Homofobe houdingen en gedragingen zijn echter een probleem onder jongeren en zijn redelijk wijdverbreid onder jongeren met allochtone of andere minderheidsachtergronden.

In 2017 liep een homokoppel hand in hand naar huis in een provinciestadje. Ze kwamen een groep jongeren tegen - drie 16 jaar oud en één 14 jaar oud - die homofobe scheldwoorden begonnen te schreeuwen en vervolgens de twee mannen in elkaar sloegen. Eén man werd met een betonschaar in het gezicht geslagen en verloor vier tanden. Beiden kregen klappen en werden geschopt terwijl ze op de grond lagen. *Human Rights Watch* meldde dat er in 2016, 1.574 gevallen van homofob geweld waren.⁴

Obstakels en uitdagingen die door de leerkrachten worden gedeeld

- Sommige leerlingen weigeren lessen over seksuele voorlichting te volgen.
- Leerlingen laten negatief en agressief gedrag zien tegenover homoseksuele leeftijdsgenoten.
- Sommige leerlingen beschouwen homoseksualiteit als een zonde die verboden zou moeten worden.
- Het uitschelden van leeftijdsgenoten die homoseksueel zijn.
- Denigrerend taalgebruik over homoseksuele medemensen.
- Agressieve houding gericht op homoseksuele leerlingen.

Aanbevelingen

- Een bekende benadering is de zogenaamde *Gay-Straight Alliances* (of GSA): buitenschoolse schoolclubs die LHBTI-leerlingen en andere leerlingen aanmoedigen om elkaar te ontmoeten en samen activiteiten te organiseren.
- Leerlingen in staat stellen om, met behulp van leerkrachten, een veilige en niet-bevooroordeelde schoolomgeving te creëren
- Het toepassen van de beproefde persoonlijke verhaalmethode (waarbij vrijwilligers van de LHBTI-gemeenschap scholen bezoeken om hun eigen *coming-out* verhaal en persoonlijke levenservaringen te delen).
- Inclusie- en genderexperts uitnodigen, die in de klas sessies kunnen houden met leerlingen die negatieve of agressieve opvattingen hebben over hun LHBTI-leeftijdsgenoten.
- Het ontwerpen van interventies om seksuele vooroordelen in de klas te verminderen.

⁴ Human Rights Watch, The Netherlands Needs to Stay Vigilant Against Homophobic Violence Two Men Injured in Latest Attack, April 4, 2017

4.2.3 Controversieel vraagstuk: Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Wat als mannelijke leerlingen vrouwelijke genitale verminking (VGV) steunen? Hoe kunnen we gesprekken voeren over dit controversiële onderwerp in een multicultureel klaslokaal?

Van de vrouwen die 2012 in Nederland woonden en afkomstig waren uit landen waar vrouwelijke genitale verminking (VGV) wordt toegepast (bijna 70.000, 1% van de Nederlandse vrouwelijke bevolking), had naar schatting 40% VGV ondergaan. VGV vindt meestal plaats tussen de 4 en 12 jaar. Meisjes jonger dan 15 jaar behoren tot de potentiële populatie die het risico loopt om VGV te ondergaan. 5

Er zijn in Nederland verschillende projecten op het gebied van VGV uitgevoerd, uit het oogpunt van mensenrechten, volksgezondheid, geestelijke gezondheid en medische voorzieningen. Er is nationaal beleid ontwikkeld om VGV bij jonge meisjes te voorkomen en om relevante medische en psychosociale gezondheidszorg te bieden aan vrouwen die VGV hebben ondergaan. Anno 2020 is het echter moeilijk om een volledig beeld te vormen van het aantal meisjes dat risico loopt of het aantal vrouwen dat VGV heeft ondergaan.

Obstakels en uitdagingen die door de leerkrachten worden gedeeld

VGV is moeilijk te behandelen in de klas, omdat het 'taboe' is bij leerlingen van sommige culturele en religieuze achtergronden.

De kwestie is ingebed in tradities en religie (uit de incorrecte veronderstelling dat VGV een religieus gebod is), en nodig is voor het beschermen van de maagdelijkheid.

Er zijn gevallen waarin VGV door sommige leerlingen als een sociale norm wordt beschouwd. Normen zijn een sociale gedragsregels die leden van een gemeenschap volgen in de overtuiging dat anderen verwachten dat zij zich aan die regels zullen houden.

Het niet laten uitvoeren van VGV betekent dat een gemeenschap meisjes en hun familie kan stigmatiseren en isoleren, hetgeen leidt tot afkeuring en het verlies van sociale status en economische voorspoed.

Door sociale druk worden ouders ervan overtuigd dat VGV het beste is voor hun dochters, zelfs als zij dat eigenlijk niet willen.

Leerlingen (zowel mannen als vrouwen) kunnen woorden zoals clitoris, geslachtsgemeenschap, vrouwelijk orgasme en seksueel genot, en zelfs urineweginfectie beledigend vinden en stellen dat het gebruik van deze woorden tegen hun cultuur of religie indruist.

Men ziet VGV niet als grove mensenrechtenschending, noch wordt er stilgestaan bij het feit dat VGV tegen de Nederlandse wet is en een gevangenisstraf tot 12 jaar met zich meebrengt.

Er is een wijdverbreid gebrek aan begrip over de gevolgen van VGV voor de geestelijke gezondheid van vrouwen en meisjes.

Aanbevelingen

Neem het onderwerp op bij bredere gesprekken over mensenrechten.

⁵ Marja Exterkate, Vrouwelijke Genitale Verminking in Nederland: omvang, risico en determinanten. Beknopte versie van het onderzoeksrapport "Female Genital Mutilation in the Netherlands", Pharos Centre of Expertise on Health for Migrants and Refugees, Utrecht, January 2013.

Nodig gezondheidswerkers en medische professionals uit om in de klas te spreken voer dit onderwerp.
Nodig juristen uit om de leerlingen te vertellen dat VGV ernstige strafrechtelijke gevolgen met zich mee kan brengen.

Stimuleer de deelname van gemeenschapsleiders die bereid zijn om lezingen over VGV te geven.
Spits het educatief materiaal toe op de religieuze en culturele gevoeligheden van leerlingen met verschillende achtergronden.

Raadpleeg het onderwijsmateriaal dat is opgesteld door organisaties zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF) en de Nederlandse overheid.

4.2.4 Controversieel vraagstuk: Mannen worden verondersteld te werken. Vrouwen worden verondersteld thuis te blijven.

Wat te doen als leerlingen er sterk van overtuigd zijn dat meisjes thuis moeten blijven en ALLEEN mannen geschikt zijn om te gaan te werken?

Nog niet zo lang geleden, waren de rollen van mannen en vrouwen in Nederland strikt verdeeld volgens traditionele genderpatronen, met mannen aan het hoofd van het gezin. Tot 1956 waren er geen getrouwde vrouwen werkzaam in de Nederlandse ambtenarij. In feite verloren vrouwen automatisch hun baan zodra zij in het huwelijk traden. Sinds de jaren 60 van de vorige eeuw, is de Nederlandse overheid een steeds liberaler standpunt gaan innemen, met als belangrijkste uitgangspunt dat de staat de keuzevrijheid van het individu moet respecteren en ondersteunen. Mannen en vrouwen moeten hun leven naar eigen inzicht kunnen inrichten. Vanaf 1974 heeft de Nederlandse overheid zich actief ingezet voor gelijke rechten en gelijke kansen voor mannen en vrouwen en heeft zij verschillende wetten ingevoerd die dit moeten versterken. Het meest bekend is de Algemene Wet op Gelijke Behandeling uit 1994. Deze wet maakt het onder andere onwettig voor werkgevers om mensen te bevoordelen of te benadelen op basis van persoonlijke kenmerken, zoals geslacht of seksuele voorkeur.

Gendergelijkheid blijft een omstreden onderwerp om in de klas te bespreken, vooral voor leerlingen uit bepaalde religieuze en culturele tradities, die door hun gemeenschap of familie sterke en traditionele gendernormen hebben meegekregen. Als gevolg daarvan kijken deze leerlingen neer op meisjes uit hun gemeenschap of religie die naar school gaan.

Obstakels en uitdagingen die door de leerkrachten worden gedeeld

- Mannelijke leerlingen zijn het openlijk oneens met het onderwijs van meisjes en stellen dat onderwijs meisjes 'ruïneert' of dat het 'verspilling' is om meisjes te onderwijzen.
- Men gelooft dat onderwijs voor meisjes een westers idee is en dat vrouwelijke onafhankelijkheid leidt tot 'immoreel' gedrag.
- De weigering om te gaan met vrouwelijke leeftijdsgenoten.
- Het uiten van de mening dat vrouwenonderwijs in het algemeen en interacties met meisjes in het bijzonder, in strijd zijn met hun religie.
- Het spelen van het 'hyper macho-man' stereotype, waar het de verantwoordelijkheid is van mannen om vrouwen te 'beschermen', om als kostwinner voor het gezin te zijn en om vrouwen thuis te laten blijven voor hun eigen bescherming.
- De weigering van sommige jongens om lagere cijfers te accepteren en een laag cijfer te zien als een belediging voor hun 'superieure' intellect, vooral als de leraar een vrouw is.
- Het gezin kan genderstereotypen meegeven in de opvoeding, versterken en in stand houden.
- Soms wordt er met regelrecht geweld bedreigd tegen vrouwelijke klasgenoten.

Aanbevelingen

- Gebruik materialen van zowel de Nederlandse overheid als internationale organisaties, die onderschrijven dat onderwijs een fundamenteel mensenrecht is voor iedereen.
- Haal informatie uit landen met vergelijkbare culturen en religies waar men poogt de toegang tot het onderwijs voor meisjes te verbeteren.
- Nodig gemeenschapsleiders en ouders uit, die het onderwijs van meisjes ondersteunen om lezingen en voordrachten te geven.
- Gebruik onderwijsmaterialen die gelijke rechten en kansen bevorderen voor alle genders, rassen, kleuren en geloofsovertuigingen.
- Gebruik voorbeelden van jonge vrouwen zoals Malala Yousufzai en anderen die het genderstereotype hebben doorbroken en een voorbeeld zijn geworden voor zowel mannen als vrouwen.
- Voor genderneutrale oefeningen en activiteiten in de klas uit.
- Reageer proportioneel en direct op elke dreiging van geweld tegen vrouwelijke leerlingen.
- Nodig meisjes uit om discussiegroepen te leiden en buitenschoolse activiteiten te leiden.

4.4.5 Controversieel vraagstuk: Het plotseling dragen van een sluier of niqab

Wat als één of meer vrouwelijke leerlingen met een sluier of niqab naar het klaslokaal komen?

De Eerste Kamer heeft in augustus 2019 een wet aangenomen die het dragen van gezichtsbedekkende kleding in scholen, openbaar vervoer, overheidsgebouwen en ziekenhuizen verbiedt, waardoor Nederland deel uitmaakt van de groep van Europese landen die een zogenaamd "boerkaverbod" opleggen. De wet is van toepassing op alle gezichtsbedekkingen, inclusief motorhelmen en skimaskers, en op islamitische kleding zoals de boerka en *niqab*. Het is niet van toepassing op de *hijab*, of islamitische hoofddoeken die alleen het haar bedekken. De overheid omschrijft de wet als "religie-neutraal." Direct na de intrede van het verbod hebben mensenrechtenactivisten echter de vrees geuit dat het Nederlandse boerkaverbod moslimvrouwen zou kunnen weerhouden om de openbare ruimte, scholen inclusief, te betreden. Daarbovenop betoogden zij dat een dergelijk verbod op religieuze kleding de basis legt voor haat, angst en racisme. Hierbij moet worden aangetekend dat de boerka niet voor alle moslimvrouwen verplicht is, maar dat sommigen hiervoor kiezen om deze te dragen nadat zij hun eerste ongesteldheid gekregen hebben.

Obstakels en uitdagingen die door de leerkrachten worden gedeeld

Ouders zijn misschien meer geneigd om dochters die een sluier dragen thuis te houden, omdat ze doelwit kunnen worden van pesterijen of omdat ze hun geloof niet vrij en oprecht kunnen beoefenen. Een dergelijk verbod op religieuze kleding legt de basis voor haat, angst en racisme, met name van de kant van rechtse leerlingen.

Het plotseling dragen van een sluier of boerka kan een teken van radicalisering zijn.

Moslimleerlingen zien het boerkaverbod als een verlengstuk van Geert Wilders' anti-islamitische PVV. Moslimleerlingen beschouwen het verbod als een inbreuk op hun rechten.

Dat het gebruik van de boerka een teken van rebelseid naar de maatschappij kan zijn, maakt het nog ingewikkelder. Scholen kunnen 'onveilige omgevingen' worden waar leraren of ambtenaren leerlingen kunnen aanpakken en straffen voor het uiten van hun geloofsovertuiging.

Als een student weigert zich aan het verbod te houden en gestraft wordt, kan dat een scène creëren; als ze zich aan het boerkaverbod houden, kunnen zij in het openbaar beschaamd worden door hun leeftijdsgenoten.

Het 'boerkaverbod' heeft geleid tot een publieke controverse waarin voor- en tegenstanders twisten over het recht van vrouwen om vrij te zijn van onderdrukking versus het recht op vrijheid van geloof.

Aanbevelingen

Leraren moeten de hele klas betrekken bij discussies over diversiteit en inclusie. In die gesprekken moeten alle verschillende perspectieven aan bod komen.

Om te achterhalen waarom een student plotseling heeft besloten een boerka te dragen, of om beter te begrijpen welke veranderingen er in haar leven opgetreden zijn, kunnen bepaalde interventies nodig zijn van de leerkracht of vanuit de school.

Leerkrachten moeten samen met hun collega's en de schoolleiding, tot een passende en gezamenlijke aanpak komen.

Probeer erachter te komen of ouders zich ervan bewust zijn, dat de kledingstijl van hun kind veranderd is.